

บทที่ ๘ เสียงสระไทย

Henry A. Gleason* ให้นิยามของสระว่าเป็นใจกลางของพยางค์ ก็เป็นส่วนที่ให้พยัญชนะมาเกาะหน้าเกาะหลัง แล้วเกิดเป็นพยางค์ขึ้น นอกจากนั้น Gleason ยังกล่าวเสริมอีกว่าเราสามารถจะให้นิยามของสระโดยอาศัยลักษณะต่อไปนี้

๑. ความสูงของลิ้น
๒. ตำแหน่งของลิ้นในปาก
๓. ลักษณะของริมฝีปาก
๔. การเปิดปิดของช่องจมูก
๕. ลักษณะของส่วนบนของลิ้น
๖. ความเครียดของกล้ามเนื้อที่ลิ้น
๗. ลักษณะพิเศษในคอและกล่องเสียง

แต่อย่างไรก็ตามทุก ๆ ภาษาทั่วโลกใช้ลักษณะที่ (๑) และ (๒) เป็นสำคัญในการแบ่งสระ

Kenneth L. Pike^b ผู้เชี่ยวชาญทางวิชาสรีรศาสตร์ได้ให้ข้อสังเกตว่า การที่เราแยกสระออกจากพยัญชนะนั้นเรามีเกณฑ์ในการแยกดังนี้

๑. เสียงสระย่อมเป็นเสียงที่ส่วนหนึ่งจะต้องออกทางปาก
๒. เสียงสระย่อมไม่เป็นเสียงที่เกิดการกักหรือเสียดสี ณ ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งในปาก และสมควรออกผ่านเหนือลิ้นอย่างสะดวก
๓. เสียงสระนั้น เกิดสัมพันธ์กับเสียงอื่น ในพยางค์ โดยทำหน้าที่เป็น ใจกลางของพยางค์และให้เสียงอื่น เกาะหน้าเกาะหลังได้

* Henry A. Gleason, Jr., *An Introduction to Descriptive Linguistics* Revised Edition, (New York, 1961), p. 253.

^b Kenneth L. Pike, *Phonetics* (Ann Arbor, 1943), pp. 66-79.

อย่างไรก็ตามการแบ่งระหว่างพยัญชนะและสระก็ยังเป็นปัญหาอยู่ที่ เพราะเสียงบางเสียงก็ไม่สามารถที่แยกลงไปได้ชัดเจนว่าเป็นเสียงพยัญชนะหรือสระได้ จนนักภาษาศาสตร์และนักสัทศาสตร์ต้องยอมเรียกชื่อว่า อัมสระ (Semivowel) เช่น เสียง /y/ และ /w/

จากคำจำกัดความข้างบนนี้เราสามารถชี้ให้เห็นได้ว่า เสียงหยุดทุกเสียงเสียงเสียดสีทุกเสียงไม่ใช่เสียงสระเพราะคำกับเกณฑ์ที่ ๒ เสียง /l/ นั้น ก็น่าจะเป็นสระแต่เป็นไม้ไค้เพราะลมออกสองข้างต้น ไม้ไค้ผ่านเหนือต้น เสียง /r/ นั้นถ้าเป็นเสียงรัวปลายต้นเกิดการเสียดสีกับลมเป็นครั้งคราว ถ้าเป็นเสียงต้นงออย่างเสียง /r/ ในภาษาอังกฤษลมก็ไม้ไค้ออกมาเหนือต้นอย่างสะดวกเพราะถูกส่วนปลายของต้นที่งอขึ้นกักไว้ ส่วน /w/ และ /y/ นั้นคู่แล้วก็น่าจะเป็นเสียงสระแต่ว่าเกณฑ์ที่ ๓ ชักให้เข้าอยู่ในพวกพยัญชนะเสียโดยที่เก็คนำหน้า และตามหลังสระได้ แต่ถึงกระนั้นก็ตามเราก็ยังคงเรียกมันว่า อัมสระพอให้เห็นเค้าอยู่บ้าง

การที่จะหาหน่วยเสียงสระ ในภาษาไทยเราก็ใช้หลักการคู่เทียบเสียงคงที่กล่าวมาแล้ว แต่บางครั้งเราก็อาจจะต้องอาศัยคู่เทียบคล้ายคล้าย ขอให้สังเกตคู่คำต่อไปนี้

สิน	ศีล	ชี	ชี
เอ็ง	เอง	เพ็ญ	เพล
แค้น	แคก	แกะ	แก
กรีน	กรีน	อีค	อีค
เจอะ	เจอ	เลอะ	เลอ
กัน	การ	กรรม	กาม
ยุง	ยุง	ปูน	ปูน
ทล	โตน	อม	โอม
หล่อน	หลอน	สอง	สอง
เพยะ	เพย	เกอะ	เกียร์
เกลือก	เกลือ	เคือค	เคือ
ยัวะ	ยิว	จิวก	จิว

จากตัวอย่างข้างบนเราอาจจะพอสรุปได้ว่าหน่วยเสียงสระในภาษาไทยมีดังนี้

สระเดี่ยว

/i/	หรือ /i/	อย่างในคำ	กิน	บิน	ดิน
/iː/	หรือ /ii/	อย่างในคำ	ปิ่น	วีน	ตึก
/e-/	หรือ /e/	อย่างในคำ	แก๊ง	เร่ง	เม่น
/eː/	หรือ /ee/	อย่างในคำ	เกรง	เอม	แก้ง
/æ-/	หรือ /æ/	อย่างในคำ	แก๊ง	แวน	แพะ
/æː/	หรือ /æe/	อย่างในคำ	แท้	แรม	แม้ว
/ɨ/	หรือ /ɨ/	อย่างในคำ	ยืต	ชิม	ตึก
/ɨː/	หรือ /ɨi/	อย่างในคำ	ปลื้ม	คို့	จึก
/ɛ-/	หรือ /ɛ/	อย่างในคำ	เงิน	เป็น	เออะ
/ɛː/	หรือ /ɛe/	อย่างในคำ	เซอ	เคิน	เสวม
/ɜ/	หรือ /ɜ/	อย่างในคำ	ง่า	สังข์	จะ
/ɜː/	หรือ /ɜe/	อย่างในคำ	งา	จาน	อาก
/ʊ/	หรือ /ʊ/	อย่างในคำ	จุก	ชุง	กุก
/ʊː/	หรือ /ʊu/	อย่างในคำ	หมู่	ทุม	หุก
/ɔ-/	หรือ /ɔ/	อย่างในคำ	โต๊ะ	นม	บค
/ɔː/	หรือ /ɔo/	อย่างในคำ	โต	โรง	โหด
/ɔ̄-/	หรือ /ɔ̄/	อย่างในคำ	เบาะ	บ่อน	กั
/ɔ̄ː/	หรือ /ɔ̄o/	อย่างในคำ	บ่อ	ชอบ	นอน

สระประสม

/iɛ-/	หรือ /ia/	อย่างในคำ	เคี้ยว	เผื่อ	เชื้อ
/iɛː/	หรือ /iia/	อย่างในคำ	เมีย	เวียน	เมียด
/iɛ̄-/	หรือ /iɛ̄/	อย่างในคำ	เคียด	เกียด	
/iɛ̄ː/	หรือ /iɛ̄e/	อย่างในคำ	เรือ	เคื่อน	เขื่อน

/-วะ/ หรือ /ua/ อย่างในคำ มัวะ ฮัวะ จิวก
 /-ว/ หรือ /uua/ อย่างในคำ กลัว บวม คัวย

การออกเสียงสระในภาษาไทยนั้นลักษณะที่สำคัญ ในการออกเสียงนั้นขึ้นอยู่กับ

๑. ความสูงต่ำของลิ้น
๒. ส่วนหน้าหลังของลิ้น
๓. การห่อของริมฝีปาก

จะเห็นได้ว่าก็เข้าเกณฑ์สากลที่กล่าวไว้ข้างต้น ฉะนั้นขอให้สังเกตตำแหน่งที่ปรากฏข้างล่างนี้ และพยายามใช้ความรู้สึกเท่าที่จะรู้สึก ได้ว่าลิ้น ของท่านอยู่ ณ ตำแหน่งใด เมื่อออกเสียงสระนั้น ๆ ตรงกันหรือใกล้เคียงกับที่กล่าวไว้ข้างล่างนี้เพียงใด

สระเดี่ยว

	หน้า		กลางก่อนไปทางหลัง		หลัง	
	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว
สูง	ั	ำ	ิ	ึ	ู	ุ
กลาง	เ-ะ	เ	เ-อะ	เ-อ	เ-ะ	เ
ต่ำ	แ-ะ	แ-	ะ	า	เ-าะ	-อ

สระประสม

เ-ียะ เ-ีย เ-ือะ เ-ือ -ัวะ -ัว

ขอให้สังเกตว่าสระหลังทุกเสียงเวลาออกเสียงต้องห่อริมฝีปาก ส่วนสระหน้า และสระกลางที่ก่อนไปทางหลังริมฝีปากไม่ห่อ

มีนักภาษาศาสตร์หลายท่านไม่ถือว่าสระประสมมีเสียงสั้นคู่กับเสียงยาว อย่าง สระเดี่ยว ทั้งนี้เพราะว่าอย่างคำว่า เขียน เราอาจจะออกเป็นเสียงยาว อย่าง ชเ-ียน วรรณยุกต์จัตวา กับออกเป็นเสียงสั้น อย่าง ชเ-ือะ วรรณยุกต์จัตวา ความหมายก็ไม่ต่างกันหรืออย่างเรามีคำว่า เคียะ แต่จะหากำว่า เคีย เพื่อมาเป็นคู่เทียบเสียงกันไม่ได้เลย

อย่างไรก็ตาม ถ้าเราพิจารณาหูให้ถี่เราอาจจะหาคู่เทียบเสียงได้ดังนี้ เพียะ เสียงที่เขามีคือ ' กับ เพีย ' ตำแหน่งเจ้าเมือง หรือพญา (ปัจจุบันเลิกใช้แล้ว)

ยัวะ กับ ยัว จัวะ กับ จิว (ชื่อคนจีน) ก็น่าจะพอสรุปได้ว่าเสียงสระประสม
สั้นเป็นคนละหน่วยเสียงกับเสียงสระประสมยาว

ตามที่กล่าวแล้วข้างต้นว่าเพื่อความสะดวกในการเขียน และศึกษาวิชาภาษาศาสตร์
เราควรจะใช้สัญลักษณ์ที่ใช้กันเป็นสากล หรือที่ใช้กันทั่วไป แต่สำหรับเสียงสระใน
ภาษาไทยก็มีผู้ใช้นั้นแตกต่างกันไปดังนี้

Mary Haas^๓ ซึ่งเป็นศาสตราจารย์มหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย ที่เบิร์กลีย์มีชื่อ
เสียงในการศึกษาภาษาไทยมาก และเคยแต่งงานกับคนไทยด้วย ได้วิเคราะห์เสียง
สระภาษาไทย และใช้สัญลักษณ์ดังนี้

		สระเดี่ยว					
	หน้า		กลาง		หลัง		
สูง	i	ii	y	yy	u	uu	
กลาง	e	ee	o	oo	o	oo	
ต่ำ	ε	εε	a	aa	o	oo	
		สระประสม					
	ia ^๒	ia	ya ^๒	ya	ua ^๒	ua	

สัญลักษณ์ที่ Mary Haas ใช้ผิดไปจากคนส่วนมากก็คือใช้ ε, εε แทน
๓, ๓๓ ตามลำดับและใช้ y ซึ่งเป็นเสียงพยัญชนะ แทนสระสูงกลาง อาจจะทำให้
คนอ่านไขว้เขว

Richard Noss^๔ ก็เป็นอีกคนหนึ่งที่ศึกษาภาษาไทย ท่านผู้นี้ได้ใช้สัญลักษณ์
คล้ายของ Mary Haas มากผิดกันแค่เสียงสระประสม คือ

/ia/ /ia/ /ya/ /ua/ /ua/

Richard Noss ก็คิดว่าสระประสมเสียงสั้นนั้นเลื่อนจากสระสูงไปเพียงแค่ /a/ เท่า
นั้นไม่ถึง /a/ อันเป็นเรื่องที่น่าสงสัยมาก เพราะทุกคนเห็นว่า ความแตกต่างนั้น

^๓ Mary R. Haas, *The Thai System of Writing* (Washington, D.C., 1956).

^๔ Richard B. Noss, *Thai Reference Grammar* (Washington, D.C., 1964).

อยู่ที่ว่า เป็นเสียงสั้นหรือเสียงยาว นอกจากนั้นแล้วยังไม่เห็นความแตกต่างระหว่าง
 -อะ กับ -อ

Edward M. Anthony, Deborah P. French, และ Udom Warotamasikkhadit^c ก็ใช้สัญลักษณ์อีกแบบหนึ่งดังนี้

สระเดี่ยว

	หน้า	กลางก่อนไปทางหลัง	หลัง
สูง	i ii	ɨ ɨɨ	u uu
กลาง	e ee	ə əə	o oo
ต่ำ	ɛ ɛɛ	a aa	ɔ ɔɔ

สระประสม

ia	ɨa	ua
----	----	----

การที่เลือกใช้ /ɨ/ แทน /y/ ที่ Mary Haas ใช้ก็เพราะว่า ɨ เป็นเสียงสระ
 ซึ่งน่าจะเหมาะกว่า y ซึ่งเป็นสัญลักษณ์สำหรับพยัญชนะ แต่ถึงกระนั้นก็ตามก็ยังม
 ข้อที่นำคำหนืออยู่ที่ว่า /ɨ/ เป็นสัญลักษณ์ที่ใช้กับสระหลัง ที่ริมฝีปากห่อ

พ.อ. สนิท ทวีสมบูรณ์^b ได้ใช้สัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

สระเดี่ยว

หน้า	กลาง	หลัง
i i:	ɨ ɨ:	u u:
e e:	ɛ ɛ:	o o:
ɛ ɛ:	a a:	ɔ ɔ:

สระประสม

ieɨ ie	ɨəɨ ɨə	ueɨ ue
--------	--------	--------

^c Edward M. Anthony, Deborah P. French and Udom Warotamasikkhadit. *Foundations of Thai, Book I, Parts 1 and 2* (Ann Arbor, 1968).

^b Sanit Thawisonboon. *Syllable junctions within stress groups in spoken Thai* Unpublished Master's Thesis. (The University of London, 1956). ดร. วิจิตร ภาณุพงศ์
 แห่งคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อเขียนวิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัย
 ลอนดอนก็ใช้ระบบเดียวกับ พ.อ. สนิท ทวีสมบูรณ์

การที่ พ.อ. สนิท ทวีสมบูรณ์ ใช้ m (คือ ตัว m กลับหัว) แทนเสียง
นั้น นับว่าถูกต้องที่สุดตามสัญลักษณ์ IPA (The International Phonetic Alpha-
bet) ตามที่ International Phonetic Association กำหนด

Arthur S. Abramson^๗ ได้วิเคราะห์เสียงสระภาษาไทยออกเป็นดังนี้

สระเดี่ยว

	หน้า	กลาง	หลัง
สูง	i ii	ɨ ʰ	u uu
กลาง	e ee	ə əə	o oo
ต่ำ	ɛ ɛɛ	a aa	ɔ ɔɔ

สระเสียงยาวนั้น ถือว่าเป็นการรวมเสียงสั้นเข้าด้วยกัน เช่น ii, ee, ɛɛ

ʰ ʰʰ, aa, oo, ɔɔ

สระประสม

ia

ia

ua

สระประสมมีเพียง ๓ หน่วยเสียงเท่านั้น ไม่ถือว่าเสียงสั้น ยาว (ในสระ -เอือ
กับ -เอือ, -เอือะ กับ -เอือ และ -วะ กับ -วั) มีความสำคัญ

คว. ฟุ่งเฟื่อง เครือคราฐ^๘ วิเคราะห์เสียงสระในภาษาไทยออกมาได้ดังนี้

สระเดี่ยว

	หน้า	กลาง	หลัง
สูง	i i	ɨ ɨ	u u
กลาง	e e	ə ə	o o
ต่ำ	ɛ ɛ	a a	ɔ ɔ

และ ././ ได้ใส่สระเพื่อแสดงว่าเสียงสั้น

^๗ Arthur S. Abramson. *The Vowels and Tones of Standard Thai: Acoustical Measurements and Experiments* (Bloomington, Indiana, 1962). p. 3.

^๘ Foangluang Kruatrachoo. *Thai and English: A Comparative Study of Phonology for Pedagogical Applications* (Bloomington, Indiana, 1960). pp. 35-41

สระประสม

ia ia ua

คร. ฟุ่งเฟื่อง ให้ความเห็นว่าการที่ใช้ /./ เพื่อแสดงว่าเป็นเสียงสั้นอย่าง /i/ ก็คือ /ɔ/ ก็คือ -อะ และ /ia/ ก็คือ -เีย เช่นนี้ก็เพราะว่าสัญลักษณ์สำหรับ สระประสมคู่กระทักรัก แทนที่จะต้องใช้สัญลักษณ์หลายตัว ถ้าหากว่าถือเอาลักษณะทางสัทศาสตร์เป็นสำคัญ เป็นกันว่า สระ -เือ ก็น่าจะเขียน /iia/ เช่นนี้เป็นกัน แต่ถ้าใช้ /ia/ แทน -เีย และ /ia/ แทน -เียะ ก็จะถูกกระทักรักขึ้น อย่างไรก็ตาม ขอให้ดูความเห็นเรื่องการเลือกสัญลักษณ์สำหรับสระประสมท้ายบท

สำหรับหนังสือเล่มนี้จะขอให้สัญลักษณ์ต่อไปนี้

สระเดี่ยว

	หน้า		กลางก่อนไปทางหลัง		หลัง	
	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว	สั้น	ยาว
สูง	i	ii	ɨ	ɨɨ	u	uu
กลาง	o	oo	ɔ	ɔɔ	o	oo
ต่ำ	ə	əə	a	aa	ɔ	oo

สระประสม

ia iia ia iia ua uua

อาจจะมีผู้สงสัยว่าทำไมจึงไม่ใช่ /iiaa/ /iiaa/ และ /uuaa/ แทนเสียง -เือ, -เือ, และ -ัว ตามลำดับ จึงใคร่ขบออกว่าภาษาไทยเรามี สระประสมเสียงลด (falling diphthongs) ดังที่จะกล่าวถึงท้ายบทนี้ เสียงที่สั้นหรือยาวต่างกันนั้นอยู่ที่ตัวหน้า ส่วนเสียงที่เลื่อนมานั้นพอให้ถึงเสียงกลางก่อนไปทางหลังและต่ำ คือ /a/ ก็พอแล้ว ด้วยเหตุนี้เองผู้เขียนจึงเลือกใช้สัญลักษณ์ดังกล่าวแล้วข้างต้น

ผู้เขียนใคร่จะขอเตือนย้ำอีกว่าในคำภาษาไทยถิ่นไทยก็ หนักภาษาไทยก็ตีรวมเอา -ำ ไ ใ -ำ เข้าเป็นสระตัวนั้น ตามหลักการที่เรากล่าวมาแล้วข้างต้นจะถือว่าเป็นสระเดี่ยวหรือสระประสมไม่ได้ เพราะเหตุผุดังนี้

-ำ ก็คือเสียง /am/ นั่นคือเสียงสระ /a/ ตามด้วยเสียงพยัญชนะ /m/
 ใ ก็คือเสียง /ay/ นั่นคือเสียงสระ /a/ ตามด้วยเสียงพยัญชนะ /y/
 ไ ก็คือเสียง /ay/ เหมือน ใ เหมือนกัน มีคำราชาภาษาไทยบางเล่มที่
 พยายามจะพานักศึกษาให้ไขว้เขว เข้าวกเข้าพงไปโดยบอกว่า ใ และ ไ เป็นเสียง
 สระคนละเสียง* ออกเสียงต่างกัน ผู้เขียนแน่ใจว่าท่านผู้อ่านทุกคนคงเข้าใจคำว่า
 ภาษาไทยปัจจุบันออกเสียง ใ ในคำว่า ใจ กับ ไ อย่างในคำว่า ใจ เหมือนกันทุก
 ประการ ฉะนั้นขออย่าได้หลงเชื่อความรู้เก่าไม่ถึงการของเจ้าของหนังสือผิด ๆ
 นั้นเลย

-เ-ว ก็คือเสียง /aw/ นั่นก็คือเสียง /a/ ตามด้วยเสียงอัมสระ /w/
 ้วยเหตุนี้เองจึงขอบอกว่าความรู้ทางอักษรวิธีที่เรียนมาตั้งแต่ชั้นต้น ๆ พยายาม
 สืบเสาะก่อนอย่าเอามาปะปนไ้เป็นคี่ที่สุด ยิ่งเอามาปะปนก็จะยิ่งทำให้ท่านไขว้เขวมาก
 ขึ้นเท่านั้นเอง

สระประสมเสียงตก ปรากฏในภาษาไทยและภาษาอังกฤษเพราะว่าสระตัวแรก
 ออกเสียงหนักกว่าสระตัวหลัง ส่วน สระประสมเสียงตก (rising diphthong)
 นั้นเสียงสระตัวท้ายออกเสียงหนักกว่าตัวหน้า เช่นเสียง /yu/ หรือ /iu/ เมื่อออก
 เสียงสระหน้าเพียงเล็กน้อยและออกเสียงสระหลังให้หนัก

* จริงอยู่ภาษาไทยโบราณออกเสียงคำที่สะกดด้วย ใ- ต่างกับคำที่สะกดด้วย ไ- ปัจจุบันนี้ภาษา
 ไทยอื่น เช่น ไทยลาว คำว่าลูกสะก๊ว เราจะไม่ออกเสียง จะออกเป็นเสียงคล้ายกับว่า
 สะเกือย แต่อ่างคำว่า ไท เราจะออกเป็นเสียง /ay/ เป็นต้น